

Arhitectura rezilienței europene: Un mecanism comun de asigurare împotriva catastrofelor naturale și rolul strategic al noului fond de 65 de miliarde de euro

Într-un context marcat de o volatilitate climatică fără precedent, Uniunea Europeană face pași decisivi către consolidarea unei infrastructuri financiare capabile să absoarbă șocurile provocate de dezastrele naturale. Recent, două dintre cele mai influente organisme financiare și de reglementare ale blocului comunitar, Mecanismul European de Stabilitate și Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale, au înaintat o propunere ambițioasă care vizează crearea unui fond comun de asigurare la nivel european. Aceasta inițiativă, dublată de un mecanism de creditare de urgență cu o capacitate de până la 65 de miliarde de euro, are obiectivul fundamental de a proteja gospodăriile, companiile și guvernele în fața pierderilor economice tot mai accentuate.

Necesitatea unei astfel de structuri rezida într-o realitate statistică îngrijorătoare, definită de experți drept deficitul de protecție prin asigurare. Documentul de lucru publicat de cele două instituții evidențiază faptul că, din punct de vedere istoric, aproximativ 75% din pierderile economice generate de catastrofele naturale în Uniunea Europeană au rămas neasigurate. Aceasta vulnerabilitate sistemică transforma fiecare dezastru într-o povară fiscală imensă pentru bugetele naționale, încetinind redresarea economică și adâncind disparitățile dintre statele membre.

Analiza realizată de autoritatea de reglementare în domeniul asigurărilor și de principalul creditor de ultimă instanță al Uniunii arată că modelarea riscurilor la nivel transfrontalier ofera avantaje economice incontestabile. Prin punerea în comun a riscurilor diverse din diferite regiuni geografice și pentru tipuri variate de dezastre, necesarul de capital ar putea fi redus cu până la 67% în comparație cu menținerea unor sisteme naționale fragmentate. Aceasta eficiență a capitalului este esențială pentru a face asigurările mai accesibile și pentru a stimula participarea sectorului privat.

Propunerea nu se limitează doar la mutualizarea riscurilor, ci introduce și conceptul unei plase de siguranță financiară bazate pe împrumuturi. Acest mecanism de sprijin ar urma să fie activat în cazul unor catastrofe extreme, precum inundațiile de amploare, incendiile de vegetație, furtunile violente sau seismele, care ar putea depăși resursele acumulate în fondul comun. Capacitatea de finanțare de urgență este estimată între 10 și 65 de miliarde de euro, pragul exact urmând să fie stabilit în funcție de apetitul pentru risc al facilității de creditare și de dinamica evoluției schimbărilor climatice.

Un aspect crucial al acestui proiect este sustenabilitatea sa financiară și protejarea contribuabililor. Autoritățile au subliniat că mecanismul de creditare va funcționa ca o soluție de ultim resort, iar sumele împrumutate vor fi rambursate în timp de către asiguratorii și ceilalți participanți la piață. Modelul de referință pentru această structură este sprijinul oferit de Mecanismul European de Stabilitate sectorului bancar, adaptat însă specificului riscurilor de mediu. Aceasta abordare garantează că povara financiară nu va cădea direct pe umerii cetățenilor, ci va fi integrată în mecanismele de piață.

Datele istorice subliniază amploarea provocării. Între anii 1981 și 2024, catastrofele naturale au cauzat pierderi directe de peste 900 de miliarde de euro pe teritoriul Uniunii Europene, însă doar o mică fracțiune din aceste daune a fost acoperită prin polițe de asigurare. Inundațiile de pe râul Ahr din Germania și din țările învecinate, petrecute în anul 2021, reprezintă un punct de cotitură în percepția riscului. Atunci, pierderile economice au fost estimate la 51 de miliarde de euro, iar peste 180 de persoane și-au pierdut viața, demonstrând că nici cele mai avansate economii europene nu sunt imune la forța distructivă a naturii.

Situația este deosebit de critică în țări precum România, Grecia, Italia, Bulgaria, Portugalia și Slovenia. În aceste state, expunerea locuințelor și a afacerilor la riscuri majore este dublată de o rată scăzută de penetrare a

asigurarilor. În România, deși exista Pool-ul de Asigurare Împotriva Dezastrelor Naturale și o forma de asigurare obligatorie a locuințelor, gradul de cuprindere în asigurare rămâne sub nivelul optim necesar pentru o reziliență națională veritabilă. O integrare într-un sistem european ar putea oferi României acces la resurse suplimentare și la o expertiză de modelare a riscului mult superioară, contribuind la stabilitatea sistemului financiar autohton.

Este important de precizat că noul fond comun european nu își propune să înlocuiască programele naționale de gestionare a dezastrelor, cum sunt cele din Franța sau Spania, care beneficiază de tradiție și structuri consolidate. Din contra, inițiativa este concepută pentru a fi complementară acestora. Raportul instituțiilor europene insistă asupra faptului că eforturile de protecție financiară trebuie însoțite de măsuri concrete de prevenție. Aceasta include standarde de construcție mai riguroase, investiții masive în sisteme de apărare împotriva inundațiilor și campanii de educare pentru a stimula populația să opteze pentru asigurări facultative.

Perspectiva juridică și de reglementare este și ea vizată de această propunere. Implementarea unui astfel de mecanism va necesita o armonizare legislativă până la nivelul Uniunii, asigurând interoperabilitatea între regimurile de solvabilitate ale companiilor de asigurări și noile cerințe de capital. De asemenea, guvernarea fondului va trebui să fie transparentă, pentru a asigura o distribuție echitabilă a resurselor în caz de criză.

Propunerea venită din partea autorităților europene marchează trecerea de la o gestionare reactivă a catastrofelor la una strategică și preventivă. Având în vedere că evenimentele climatice extreme devin tot mai frecvente și mai severe, fenomene care în trecut erau anticipate o dată la un secol tind să se producă acum cu o regularitate alarmantă. Crearea unei structuri solide de mutualizare a riscurilor, susținută de capacitatea de finanțare a Mecanismului European de Stabilitate, reprezintă nu doar o necesitate economică, ci și un imperativ de securitate socială pentru viitorul continentului.